

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(Hizb-ut Tahrir Emiri Celil Âlim Ata İbn Halil Ebu Raşta Tarafından Facebook Sayfası Takipçilerinin “Fikhî” Sorularına Verilen Cevaplar Silsilesi)

Soru-Cevap

Kendisiyle Sadece Kulaklıklar Yoluyla İletişim Kurulabilen Bir İmamın Arkasında Namaz Kılmak

Ebu Kuteybe Citâvi'ye

Soru:

Cemaatin bir binada, bir katta, bir avluda veya başka bir yerde, modern elektronik cihazlar ya da internet aracılığıyla ses ve görüntüyü ileten kulaklıklar veya monitörler olmadıkça mescitlerindeki imam ve onunla birlikte olan cemaatin görülmesi veya duyulması imkânsız olan tamamen ayrı bir caminin imamı ile birlikte namaz kılması caiz midir?

Bizi bilgilendirmenizi rica ediyorum. Çünkü mesele yaygınlaşmaya başladı. Allah sizi hayırla mükâfatlandırsın.

Cevap:

Ey kardeşim bu Cuma namazıyla ilgili bir mesele olup fakihler bunu ele almışlar ve onların bu hususta görüşleri vardır ve bazı monitörlerin kullanıldığını da duydum! Ben onların tüm görüşlerinin batıl olduğunu söyleyemem ama benim için racih olan görüş şudur:

Birincisi: Bazı ilgili nâsırlar:

Buhari el-A'rac ve Ebu Hureyra'dan Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in şöyle buyurduğunu tahrir etmiştir: **إِنَّمَا جُعِلَ الْإِمَامُ لِيُؤْتَمَّ بِهِ؛ فَإِذَا كَبَّرَ فَكَبِّرُوا، وَإِذَا رَكَعَ فَارْكَعُوا، وَإِذَا قَالَ سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ فَقُولُوا رَبَّنَا وَلَكَ** **İmam, kendisine uyulsun diye imam edilir. O halde tekbir aldığı zaman siz de tekbir alınız, rükûya vardığı zaman siz de rükûya varınız, semiallahu limen hamideh dediği zaman, siz de Rabbena ve lekel hamd deyiniz. Secde ettiği zaman siz de secde ediniz ve oturarak namaz kıldığı zaman hepiniz oturarak namaz kılınız.”**

2- Müslim el-A'rac ve Ebu Hureyra'dan Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in şöyle buyurduğunu tahrir etmiştir: **إِنَّمَا جُعِلَ الْإِمَامُ لِيُؤْتَمَّ بِهِ فَلَا تَخْتَلِفُوا عَلَيْهِ، فَإِذَا كَبَّرَ فَكَبِّرُوا، وَإِذَا رَكَعَ فَارْكَعُوا، وَإِذَا قَالَ سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ فَقُولُوا رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ، وَإِذَا سَجَدَ فَاسْجُدُوا، وَإِذَا صَلَّى جَالِسًا فَصَلُّوا جُلُوسًا أَجْمَعُونَ** **İmam, kendisine uyulsun diye imam edilir. O halde ona muhalefet etmeyin. O, tekbir aldığı zaman siz de tekbir alınız, rükûya vardığı zaman siz de rükûya varınız, semiallahu limen hamideh dediği zaman, siz de Rabbena ve lekel hamd deyiniz. Secde ettiği zaman siz de secde ediniz ve oturarak namaz kıldığı zaman hepiniz oturarak namaz kılınız.”**

3- Ebu Davud tahrir etti ve şöyle dedi: Bize Ahmed İbn İbrahim rivayet etti, bize Haccac, İbn Cüreyc'den, bana Ebu Halid, Adıyy İbn Sabit el-Ensari'nin “bir adam bana şöyle dedi” şeklinde haber verdiğini rivayet etti; Ammar İbn Yasir, Medayin'de iken namaz için kamet edildiği zaman, Ammar namaz kıldırmak üzere öne geçip yüksekçe bir yere durdu. İnsanlar ise ondan daha aşağı bir seviyede (bulunuyordu). Huzeyfe, hemen ilerleyip onun ellerinden tutup çekti. Ammar da ona tabî oldu. Nihayet Huzeyfe onu (oradan aşağıya) indirdi. Ammar namazını bitirince Huzeyfe ona şöyle dedi; Sen Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in şöyle dediğini işitmedin mi: **“Bir kimse bir cemaate imam olduğu zaman cemaatin durduğu yerden daha yüksek veya benzeri bir yerde durmasın.”** Bunun üzerine Ammar da şöyle dedi: Elimi tuttuğunda ben de sana zaten bunun için itaat ettim. Ebu Muhammed el-Gaytâni el-Hanefî Bedreddin el-Aynî'nin El-Binâye Şerhu'l-Hidâye adlı eserinde, yukarıda geçen hadisin şerhi hakkında şöyle geçmektedir:

(Ş- Ahmed İbn İbrahim: İbn Kesir İbn Zeyd İbn Eflah İbn Mansur İbn Müzahim el-Abdî Ebu Abdullah olup “Devrakî” olarak bilinmektedir. İşitti: Kardeşi: Yakub, İbn Mehdi, Haccac, Ebu Davud et-Tayalisi ve diğerleridir. Ondandır rivayet edildi: Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, İbn Mace ve diğerleridir. Ebu Hatim şöyle dedi: Sıdktır (doğrudur). İki yüz altı veya dört yılında Şaban'ın yirmi üçü cumartesi gibi orduda ölmüştür. Haccac: İbn Muhammed el-Avar.

Abdumelik: İbn Cüreyc. Ebu Halid: Ondan rivayet edildi: Adıyy İbn Sabit. Ondan rivayet edildi: İbn Cüreyc. Ona rivayet etti: Ebu Davud. Şu kavli: "Esfele minhu-ondan daha aşağı bir seviyede" zarfa mensuptur.

Şu kavli: "Bunun için" yani: Bu sözü Nebi Aleyhissalatu ve's Selam söylediği için demektir. Hadisin senesinde meçhul bir adam vardır. Buna rağmen yukarıda söylediğimiz gibi Ebu Muhammed Mahmud İbn Ahmed İbn Musa İbn Ahmed, İbn Hüseyin el-Gaytânî el-Hanefî Bedreddin el-Aynî (Ö: H. 855), El-Binâye Şerhu'l-Hidâye adlı eserinde bu hadisi delil getirmiştir.) Yine orada şöyle geçmektedir: (Dedim ki: Ebu Davud "Süneni'nde", Hemam'ın hadisinden şunu rivayet etmiştir; Huzeyfe Medayin'de iken insanlara imamlık yapmak için yüksekçe bir yere durdu. Bunun üzerine Ebu Mesud onun gömleğinden tutup çekti ve namazı bitirince ona şöyle dedi: "Sen, onların bundan nehyedildiğini bilmiyor musun?" Dedi ki: Evet, sen beni çektiğin zaman hatırladım ve aynı şekilde Adıyy İbn Sabit el-Ensari'nin hadisinden "bir adam bana dedi ki" şeklinde haber verdiği rivayet edildi; Ammar İbn Yasir Radiyallahu Anhuma, Medayin'de iken namaz için kamet edildiği zaman, Ammar namaz kıldırmak üzere öne geçip yüksekçe bir yere durdu. İnsanlar ise ondan daha aşağı bir seviyede (bulunuyordu). Huzeyfe, hemen ilerleyip onun ellerinden tutup çekti. Ammar da ona tabî oldu. Nihayet Huzeyfe onu (oradan aşağıya) indirdi. Ammar namazını bitirince Huzeyfe ona şöyle dedi; Sen Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in şöyle dediğini işitmedin mi: **إِذَا أَمَّ الرَّجُلُ الْقَوْمَ فَلَا يَغْمُ فِي مَكَانٍ أَرْفَعَ مِنْ مَقَامِهِمْ أَوْ نَحْوِ ذَلِكَ "Bir kimse bir cemaate imam olduğu zaman cemaatin durduğu yerden daha yüksek veya benzeri bir yerde durmasın."** Bunun üzerine Ammar da şöyle dedi: Elimi tuttuğunda ben de sana zaten bunun için itaat ettim.) Bitti.

Çoğu fakihler imamın cemaatten yüksek bir yerde olmasını mekruh saysalar da ancak basit bir yüksekliği bundan istisna tutmuşlardır... Nitekim "El-Beyan Fi Mezhebi'l İmam Eş-Şafii" adlı eserde şöyle geçmektedir (2/427): "İmamın yerinin cemaatten daha yüksek bir yerde olması mekruhtur." Şeyh Ebu Hamid şöyle demiştir: Eğer yükseklik çok fazla olursa mekruh olur. Yok eğer bir tümsek veya basit yükseklikteki bir tepe olursa: Mekruh olmaz.

4- Beyhaki Sünen-i Kübra'da şunu tahrir etmiştir:

(Cemaatin, aralarında engel olan bir caminin içindeki imamın namazına uyararak caminin dışında namaz kılması bölümü) (Bize), Ebu Said İbn Ebu Amr (haber verdi), bize Ebu Abbas Muhammed İbn Yakub, Rabia'nın şöyle dediğini rivayet etti: Şafii şöyle dedi: Kadınlar, Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in eşi Aişe ile birlikte odasında namaz kıldılar. Bunun üzerine (Aişe) şöyle dedi: İmam ile birlikte namaz kılmayın. Çünkü onunla aranızda engel vardır. Nitekim Şafii Rahimehullahu Teala şöyle dedi: Aişe'nin odasında dediği gibi eğer o söylemişse biz de söyleriz.

[H-Bize], Ebu Ahmed el-Mihricani Ebu Bekir İbn Cafer'in şöyle dediğini [rivayet etti], bize Muhammed İbn İbrahim rivayet etti, bize İbn Bekir rivayet etti, bize Malik güvenilir olan birinden rivayet etti; insanlar, Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in vefatının ardından Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in eşlerinin odalarına giriyorlar ve orada Cuma (namazı) kılıyorlardı. (Malik) dedi ki: Mescit, cemaat için dar geliyordu, onu genişletiyorlardı ve Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in eşlerinin odaları mescitten değildi ancak odalarının kapıları mescide açılıyordu: Malik şöyle dedi: Her kim mescide bağlı olan mescitlerin avlularının bir yerinde veya onu takip eden açık bir alanda namaz kılsa, bundan dolayı sevap alır, bu hala insanların meselesidir ve fıkıh alimlerinden hiçbir bunu ayıplamamıştır. Malik şöyle dedi: İzinsiz girilmeyen kapalı olan bir yere gelince; yakın olsa bile herhangi birinin burada Cuma günü imamla namaz kılması gerekmez. Çünkü burası camiden sayılmaz.

5- Beyhaki "Ma'rifetü's Sünen ve'l Asâr'da" şunu tahrir etti... Rabia bize haber verdi ve şöyle dedi: Şafii şöyle dedi: Her kim mescide yakın veya mescitten uzak bir evde bulunursa, ev dibinde olsa dahi saflara bağlanmadıkça ve kendisi ile saflar arasındaki engel ortadan kalkmadıkça o kişinin orada namaz kılması caiz değildir. Sonra konuşmasına devam etti ve şöyle dedi: Bu konuda rivayet edilen bir şey var mı denildiğinde? Denildi ki: Kadınlar, Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in eşi Aişe ile birlikte odasında namaz kıldılar. Bunun üzerine (Aişe) şöyle dedi: "İmam ile birlikte namaz kılmayın; çünkü onunla aranızda engel var." Dedi ki: Aişe'nin odasında dediği gibi eğer o söylemişse biz de söyleriz.

Beyhaki'ye ait başka bir rivayette Muhammed İbn İshak ve el-Mu'ammal şöyle dediler: Bize Zafereni Şafii'nin şöyle dediğini rivayet etti: Bize İbrahim İbn Muhammed Ley'den, Ata'dan ve Aişe'den haber verdi: **"Kadınlar, Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in eşi Aişe ile birlikte odasında namaz kıldılar. Bunun üzerine (Aişe) şöyle dedi: "İmam ile birlikte namaz kılmayın; çünkü onunla aranızda engel var."** Hicab: engel, mani ve örtü demektir.

İkincisi: Kudve (önder) ve iktida (tabi olmanın) Lisanu'l Arap'daki lügat anlamı:

[(Kade)...Tabi olunduğundan dolayı Kıdvatun (önder) ve Kudveten (kılavuz) denilmektedir...Onu takip ettiğinden dolayı örnek ve kılavuz olmaktadır.....]

El-Kıdetu de Kudvetun (kılavuz) gibidir. Örneğin senin bana önder ve kılavuz ve aynı zamanda falan gibi haz ve nasip sahibi olduğun söylenir.

Takip edildiğinden dolayı örnek ve kılavuz olmaktadır ve falan kişi takip edilen bir kılavuzdur denilir.....]

Fakihler bu lügat manayı kullanmakta ve namaz hakkında da şöyle tanımlamaktadırlar: (Cemaatin, namazın fiillerinde imama tabi olmasıdır.)

Üçüncüsü: Yukarıda geçenlere dayalı olarak bu anlamların tahkik edilmesi sonucu benim için racih olan cemaatin aşağıdaki hususlara bağlı kalmasıdır:

1- Cemaatin namaz kıldığı yer, imamın namaz kıldığı yerin, yani cami binasının ve avlusunun içinde olmalıdır...(Namaz kılınan) alan ile cami arasında, akan bir su kanalı veya arabaların geçtiği ana cadde gibi doğal bir ayırım olmamalıdır... Yani cami ile (namaz kılınan) alan arasında fiili bir ayırım olmamalıdır.

2- Cemaat, imamını görebileceği bir yerde veya cemaatin arasından imamı gören bir kişiyi görebileceği açık bir yerde namaz kılmalıdır... İçinde ve dışında kim olduğu görülmeyen tamamen kapalı bir "oda" olmamalıdır... Zira imamın suretini görmek, imamı görmek sayılmaz. Çünkü suretin hükümleri, gerçek bedeninin hükümlerinden farklıdır. Örneğin sureti bıçakla yaralamış olsan, bu imamı yaraladığın anlamına gelmez! Aksine suret görmenin, tabi olmakla hiçbir alakası yoktur. Dolayısıyla televizyon ekranında, cami ve avlusundan uzak olan bir yerdeki, dahası uzak bir ülkedeki sureti görmeyenin, imamla veya ona tabi olmakla hiçbir alakası yoktur. Binaenaleyh bu görmeye, tabi olmak olarak itibar edilmez...

3- İmamın tekbirleri, ya doğrudan ya da hoparlörler yoluyla işitilmelidir. Çünkü imamın sesinin, imamın arkasındaki bir kişinin tekbirleri tekrar etmesi ya da sesi yükseltmesi yoluyla işitmek caizdir. Sonra cemaat imamın tekbirlerini işitmiş ve ona tabi olmuş olur...

Haşiye ed-Desûki el-Maliki Ale's Şerhi'l Kebîr Li's Şeyh ed-Derdîr'de şöyle geçmektedir:

(Ve) (hoparlörün), yani cemaatin işitebilmesi ve imamın fiilini bilebilmeleri için tekbir sesini yükseltmesi amacıyla alınıp kurulması caizdir. (Ve) (ona tabi olmak), yani sesinin işitilmesi nedeniyle imama tabi olmak caizdir. Ama imamın sesini yükseltmesi ve hoparlörden vazgeçilmesi daha evladır]

4- İmam, cemaatten daha yüksek bir yerde olmamalıdır. Örneğin imamın mescidin üst katında olması ve tüm cemaatin de onun altında olması gibi...

Bu hususlar gerçekleşirse, imama tabi olmak da gerçekleşmiş olur. Ardından Allah'ın izniyle Cuma namazında imamın arkasındaki cemaatin şartları da gerçekleşmiş olur... Tekrar ediyorum başlangıçta söylediğim gibi bu görüşe aykırı olan tüm görüşlerinin batıl olduğunu söyleyemem ama bu meselede benim için racih olan görüş budur...Bilen ve hüküm verenlerin en hayırlısı Allahu Teala'dır.

**Kardeşiniz
Ata İbn Halil Ebu Raşta**

**H. 29 Şaban 1443
M. 01/04/2022**

Cevaba, Emir'in (Allah onu korusun) aşağıdaki web sitesinden bağlanabilirsiniz:

<http://archive.hizb-ut-tahrir.info/arabic/index.php/HTAmeer/QAsingle/4232>